

Об'єкт інформаційної війни як суб'єкт пізнавальної діяльності

Мар'яненко Л.В., Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України

Інформаційна війна визначається як надання цілеспрямованого впливу на когнітивну, емоційну, мотиваційну сфери як індивідуальної, так і суспільної свідомості об'єкта впливу. Інформаційна війна протягом віків напрацьовувала великий арсенал методів провокації тривоги, страхів, паніки, ворожнечі, взаємної недовіри, агресії, дезорієнтації в поглядах, віруваннях, цінностях та ідеалах саме у рядах ворога [1; с.717-751]. Ці методи впливу збільшують свій потенціал завдяки бурхливому розвитку інформаційних сітьових технологій. Але психологічний зміст, цілі, мішені впливу знаходяться в природі самої людини, суспільства і держави. Зокрема, мішенню інформаційної війни стає психічна організація людини, соціальної групи, суспільства: сприйняття, розуміння, переконання, настановлення, віра, воля, потреби, мотивація, цінності, стереотипи та інші складові.

Також, складові соціальної і державної організацій об'єкта впливу: етнічна, культурна, ідеологічна, нормативна [2; с.20-24]. Тому необхідним є забезпечення інформаційної безпеки, а це вимагає розробку, проектування і розповсюдження психологічних адекватних засобів захисту і протидії методам деструктивного інформаційного психологічного впливу. Інформаційна війна виникає водночас із з'явленням воєнного конфлікту. Будь-які протиріччя, що породжують будь-які конфлікти, преломлюються через наше усвідомлення, сприйняття оцінки, осмислення, розуміння ситуації. Люди можуть реагувати на інформацію імпульсивно, або рефлексивно. Протилежну сторону, як об'єкт психологічно-інформаційного впливу, можна розподілити на 4 рівня. По-перше, політичне керівництво країни, політична еліта, яка приймає рішення і визначає національні інтереси. Національні інтереси спрямовують зовнішню і внутрішню політику країни. Другий рівень – інтелектуальна, культурна, фінансова еліта країни, яка формкує, підтримує і розвиває національні ідеали. Еліта може як позитивно впливати, так і протестувати. Залежно від ступеню єдності еліти використовуються способи, спрямовані на її розкол. Третій рівень – державні чиновники, які реалізують політичні рішення. Вони безпосередньо проводять дії і засоби державної політики в життя. Сюди належить і військове керівництво. Аналізується ступінь відданості чиновників вищому політичному керівництву, виявляються можливості саботажу політичних рішень. Четвертий рівень – громадянське суспільство, як система, що об'єднує соціальні інститути, об'єднання, асоціації, групи громадян. Аналізуються протестні групи та їх лідери, лідери думок, соціальні протиріччя, незадоволені потреби, суспільна думка, настрої.

Інформаційно-психологічний вплив інформаційної війни може бути спрямований як на мотиваційну, так і на когнітивну складові. Когнітивна складова може перекладатися словами: «усвідомлює і розуміє». Мотиваційна складова представлена словами «бажає і здатний виконати». Мета впливу – досягти зміни психологічного стану об'єкта інформаційної війни. Вплив на когнітивну складову

– це вплив на усвідомлення і розуміння. Одне й те явище або подія можуть сприйматися по-різному, в залежності від контексту. Те, що в одному контексті є для людини неможливим, в іншому – може стати бажаним і навіть необхідним. Тому складається такий інформаційний і соціально-психологічний контекст, такі смисли, що дозволили б їм лояльно, а в ідеалі – позитивно поставитись до радикальних соціально-політичних і економічних змін. Зараз полем інформаційно-психологічної війни стала когнітивна сфера кожного громадянина. Боротьба йде за смисли, образи, перспективи. Приміром, тероризм може бути представлений як партизанський рух, повстання, патріотизм, захист прав і свобод. Інформаційно-психологічна війна спрямована на нав'язування і формування смислів своєї інтерпретації, на вибір несумісних варіантів: або-або. Політичне керівництво країни, га яку спрямована інформаційна війна, розробляє засоби інформаційного захисту від дезінформації. Впливи на розуміння ситуації і, відповідно, прийняття рішення здійснюється через відбір і подачу інформації для прийняття рішення й також через різні версії аналізу і прогнозів майбутнього розвитку подій. Часто пересічна людина легко стає жертвою деструктивних смислів, що транслуються СМІ. Реакції об'єкту впливу з боку інформаційної війни: 1) усвідомлюють, бажають і здібні реалізувати вимоги впливів інформаційної війни. 2) Не усвідомлюють, не розуміють, але бажають і здібні реалізувати вимоги впливів інформаційної війни. 3) Усвідомлюють і розуміють, але не бажають (не здатні) реалізувати вимоги. 4) Не усвідомлюють, не вміють, не здатні реалізувати вимоги. Стикаючись із множиною версій подій, пересічна людина не може і не бажає сама розібратися у внутрішній логіці подій, їх розвитку і взаємозв'язках (залежностях) з іншими подіями, і тому вона легко стає жертвою деструктивних смислів, що їх транслують СМІ. Відомі проекти управління людською мотивацією, внаслідок чого люди віддавали весь свій час і гроші і навіть приносили себе в жертву в ім'я якоїсь ідеї. Це – психотронні впливи наряду з смисловими переконаннями. Спеціальне цілеспрямоване керівництво цілями людей, їх потребами, мотивами, смислами, смисложиттєвими орієнтаціями можуть як розвивати, так і руйнувати суспільство, в якому вони мешкають, так і їх самих.

Список використаних джерел

1. Власович А.Л. Информационные войны. К истории становления приёмов психологического воздействия // СПб: Издательский дом Санкт Петербургского государственного университета. 2002. С.717-751.

2. Ватулин А.И. Идеология и её механизмы // Вестник политической психологии. 2003. №2. – С.20-24